

סימן כט

בענין השתדלות לתקן עירובין בזמנינו, ותיקון עירוב ליד דעטראיט

בע"ה ח' אלול תש"מ

מע"כ ידידי הנכבד מאד הרב הגאון כש"ת מוהר"ר יחזקאל הלוי גרובנער שליט"א.

נתאחרתי

במכתבי מחמת שנדמה לנו שכתר"ה עוד יתוב לנו מביתו בזה, אבל כיוון שלא נתקבל יותר, אראה לכתוב רק במה שחתמנו כל חברי ועד הרבנים, שהוא אם לעשות תיקון עירובין במקום שדרים רוב היהודים, שאין זה בדעטראיט שהיא העיר הגדולה שנחשבת בין הערים הגדולות, אלא בשני מקומות קטנים. ואף שבמכתב מיום ד' מנ"א שחתמו כולם לא הוזכר זה, אבל כתר"ה אמר לי זה אשר כמעט כל היהודים ובפרט שומרי תורה דרים כולם בשני מקומות הקטנים, שכל הציבור הוא פחות ממאה אלף. ותמוה שעיקר כזה לא הוזכר בהמכתב, אבל זהו עכ"פ המציאות.

הנהגה דמצינו בגמ' עירובין דף ס"ח ע"א (א"ל רבה בר רב תנן וכו') דאיכא חיוב על חכמי העיר לתקן שייכלו לטלטל בעיר, וכן היו בכל עיירות שהיו נמצאים יהודים היו מתקנין עירובין, אמרתי שהיה זה במקומותינו שלא היה אפשר בלא זה. והיו צריכין להאכיל את הבהמות, שלהרבה אינשי היה הפסק בין הבית והרפת, שהיו צריכין להביא להם מה שצריכין לאכילה ושתייה. ואלו שהיו להם סוסים, הרי הוצרכו להשקותם מהבארות שהיו רה"י ולהוציאם להרחוב, שכלא תיקון היתה כרמלית. וגם לצורך האדם עצמו היה צורך גדול, שהיה קשה להכין מים כל הצורך, וכן הרבה דברים נחוצים היה קשה להכין כל הצורך, וכדומה. וגם בערים גדולות היה זה דבר קשה, שלכן היו גם ערים גדולות שהיו מתקנים עירובין. אבל כאן בזמנינו שאין שום צורך להביא אף בתול בכל יום, ויש אינשי שמכנינים לשבוע שלם, וגם ליותר משבוע, מחמת שיש מקררים בכל בית ובית, שלכן אין תיקון עירובין דבר נחוצ, אלא רק לאטפיי הנאה בעלמא. אין זה ענין הצריך להשתדל בזה.

ואף שהוא דבר טוב בעוה"ר שאיכא הרכה עוברי עבירה, שתיקון העירובין ימעט האיסורין, ליכא חיוב להפריש בשביל מומרים כמוזי. דהלכה כרשב"ג דהלעיטהו לרשע וימות בב"ק דף ס"ט ע"א, עיין ברמב"ם פ"ט ממע"ש ה"ז ובש"ך י"ד סימן קנ"א סק"ז ובדגמ"ר שם, ושוגגים שאין יודעין האיסור אין מצויין ואולי גם ליכא (ע"י לעיל סי' כ"ח אות כ"ג). ולעומת

זה איכא חסרון בתיקון עירובין שירגילו להוציא, ולפעמים שיתקלקל בשבת ולא יוכלו להודיע ויכשלו שומרי תורה. אבל בשנים האחרונות התחילו לתבוע שיתקנו עירובין, מחמת שהנשים מצטערות הרבה בזה מפני שמגיעת הנאה הוא צער גדול להם, מפני הרגילות להיות מפונקות. ואלו שיש להם תינוקות אין יכולין לצאת מהבית כל השבת וכדומה. ויש גם שאין יכולות להבליג על דעתן ורצונם, ועוברות. והתחילו בשביל זה בכמה מקומות לתקן עירובין. ושייד להחשיב כשאיכא הרבה תובעין, לצורך, ויש אולי מקומות ששייד להחשיב גם צורך גדול, ושייד להרב המקומי לידע זה. וא"כ ודאי לא שייד למחות, ואולי יש גם להשתדל בזה. אבל צריך לדון על המקום לעשות שם תיקון עירובין.

הנהגה בשנה העברה כתבתי לפלעטבוש (ונדפס באג"מ אורח חיים חלק ד' סוף סימן פ"ח) אשר פשוט שבערים גדולות ששייד לאינשי לחשוב שיש שם שישים ריבוא בחוצותיה, אף שלפי האמת נודענו משלטונות (אפיס) העיר ומהמשטרה (פאליס) דהעיר שאין שם מספר כזה, אין לתקן שם עירובין, דהא אתי לתקלה, דהא רובא דאינשי אין יודעין הבירור. ומהאי טעמא לא היה אפשר בדעטראיט לתקן שם עירובין, כי היא נחשבת בין ערים הגדולות שיושביה עולה למיליאנים. אף שלפי האמת שמעתי שאינה כל כך גדולה, שהיה שייד לאמוד שימצא בחוצותיה ששים ריבוא, דהוא שייד רק כשהיו תושבי העיר עם העוברים ושבים ממקומות אחרים לכה"פ חמשה פעמים סי' ריבוא דהוא ערך שלשה מיליאן. מ"מ אין לתקן שם עירובין מאחר דיש הרבה שיאמרו באומדנא שלהם שהיא גדולה עד שודאי איכא ששים ריבוא. וכן הוא בכל ערים הגדולות ששייד לאינשי לאמוד שאיכא סי' ריבוא.

אבל עתה שהנדרן הוא על שני מקומות שביחד יש שם פחות ממאה אלף תושבים, וגם עוברים ושבים ממקומות אחרים אין שם אלא מעט, ולא שייד לשום אדם לטעות כלל על יותר מכ"ה או שלשים אלף, שא"כ הוא ידוע ומפורסם שאין שם רה"ר, ואין לחוש לשום תקלה כשיתקנו שם עירובין שיבואו לתקן גם בערים גדולות. שלכן אם הוב הרבנים ידעים מקהילותיהם שרוצים ותובעין שיתקנו עירובין, שנמצא שהוא צורך גדול, יש גם להשתדל לתקן עירובין. ולעשות ממנים לראות שמא יתקלקל ולתקן תיכף. ומתחילה להשתדל לעשות באופן שהוא רק חשש קטן להתקלקל. אבל על עצם התיקון עירובין בכל העיר ואופן שיעשו לתקן אצל דעטראיט הרי יש לסמוך על רבנים הגדולים והגאונים שיעשו כראוי.

הנני ידו מקירו מאד,

משה פיינשטיין

סימן פח

אם מותר לחלוק על דברי רבותינו ברבים, אפילו במקומם

בע"ה

י"א ניסן תשל"ו

לגדול אחד.

בדבר שיש לך איזה חשש לקבוע מקומך בבני ברק מצד שבתוך דברי תורה איכא פעמים שאתה אומר שלא כדברי החזון איש זצ"ל, לא מובן שום חשש בזה ואדרבה זהו כבודו אשר מוכירים שיטתו בד"ת ומעיינים בדבריו אף שהמסקנא דחכם המעיין הוא שלא כדבריו, ולא עלה כלל על דעת החזון איש זצ"ל שלא ימצאו ת"ח שיפלגו עליו ולא שיידן שיקפיד ע"ו דאדרבה האמת והשלום אהבו כדאימא ביבמות י"ד ע"ב על פלוגתא דב"ש וב"ה, וענין שפתותיו דובבות הוא אף כשמזכירין דברי החכם וחולקין עליו, אבל ודאי צריך להזכיר בדרך ארץ, ור' יהושע (תגינה כ"ח ע"ב) שהושחרו שיניו מפני תעניותיו לא היה משום שהקשה על דברי ב"ש אלא מפני שאמר בבטול בושני מדבריכם ב"ש אבל בלשון דרך ארץ ודאי שליכא שום קפידא לא על מה שמקשין על דברי החכם ואף לא על מי שחולקין עליו, ואדרבה מפורש בב"ב סוף דף ק"ל שאמר רבא לתלמידיו ר"פ ור"ה בדרי"י דאם יהיו להם קושיות על פסקא שלו אסור להו לידון כדבריו דאין לדיין אלא מה שענינו רואות ה"ה באיסורים, ורק אמר שלא יקרעו פסקא שלו לבטל דבריו דאי הואי בחיים דלמא אמינא לכו טעמא ופי' רשב"ם ושמא גם אתם תמצאו תירוץ לקושיתכם, אבל כל זמן שלא מוצאין תירוץ אסור להם לתורות כרבא אף שהיה רבם, וא"כ כ"ש וכ"ש שאין לחוש מלהקשות ומלחלוק על גדולי דורותינו אף הגדולים ביותר אבל באופן דרך ארץ, שלכן ליכא שום חשש ושום קפידא להשאר בבני ברק ולומר שיעורים ואדרבה יהיה מליץ יושר בעדך על שאתה מעיין בספריו.

והנני מקירך, משה פיינשטיין